

ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО СІЛЬГОСПВИРОБНИЦТВА В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Т.Й. Сус, к.е.н., доцент

Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника

Європейський план дій стосовно розвитку екологічного тваринництва та екологічного рослинництва передбачає ряд механізмів та інструментів для розвитку загальноєвропейського сектору екологічного сільгоспвиробництва в рамках спільної аграрної політики ЄС. Згідно плану дій в частині екологічного

сільгоспвиробництва його розвиток передбачено у всіх Програмах Розвитку Сільських Територій (далі ПРСТ) країн членів ЄС.

На сьогоднішній день завершується реалізація ПРСТ передбачена планом дій на період 2007-2013 роки. Головна мета вказаної програми в частині екологічного сільгоспвиробництва - збільшення площі екологічно чистих сільськогосподарських угідь, чисельності екологічних сільгоспвиробників та пропозиції екологічно чистих продуктів харчування, розвиток екологічних переробних підприємств та ринків екологічно чистої продукції. Аналізуючи ПРСТ країн членів ЄС в частині розвитку екологічного сільгоспвиробництва, спостерігаємо наступні особливості:

1. Група країн, яка в своїх ПРСТ в рамках Плану Дій ЄС не акцентує увагу на розвитку екологічного сільгоспвиробництва.

2. Країни, які передбачають підтримку екологічного сільгоспвиробництва в межах різноманітних програм охорони навколишнього природного середовища та розвитку сільських територій.

3. Країни де розвиток екологічного сільгоспвиробництва є пріоритетним в рамках ПРСТ.

В багатьох країнах ЄС передбачено підтримку екологічних сільгоспвиробників тільки в межах програми «Покращення навколишнього середовища та сільських територій». Основний акцент робиться на підтримці в перехідний період до екологічного сільгоспвиробництва. Додаткові фінансові ресурси для підтримки екологічних сільгоспвиробників передбачені тільки в окремих національних і регіональних ПРСТ, хоча всі вони декларують пріоритетність даного напрямку сільгоспвиробництва. Згідно аналізу Плану Дій (Завдання 6) в рамках спільної аграрної політики підтримка екологічного сільгоспвиробництва здійснюється не в повній мірі. Тільки декілька країн (переважно нові члени ЄС) забезпечують підтримку екологічного сільгоспвиробництва на досить високому рівні і можна говорити про виконання Завдання 6 в цілому.

Виходячи з тієї ролі, яку може відіграти екологічне сільгоспвиробництво в майбутній спільній аграрній політиці та аналізу ефективності його підтримки, було прийнято Європейський план дій стосовно розвитку і підтримки екологічного тваринництва і рослинництва (Завдання 6, Європейська комісія 2004, СОМ (2004) 415 остання версія). Європейська комісія в рамках цього завдання рекомендує використовувати в національних та регіональних ПРСТ різноманітних, доступних інструментів підтримки екологічного сільгоспвиробництва, які базуються на:

1. Стимулюванні попиту через впровадження системи підвищення

якості продукції;

2. Ефектах від охорони природного навколишнього середовища, які будуть себе проявляти в майбутньому;

3. Стимулюванні переходу до екологічного сільгоспвиробництва на всій площі господарства, а не тільки на його частині;

4. Створенні аналогічних можливостей для інвестиційної підтримки екологічних сільгоспвиробників, які мають інші сільгоспвиробники;

5. Створенні умови для сільгоспвиробників з метою покращення дистрибуції та маркетингу екологічно чистої продукції, кооперації в сфері виробництва і реалізації продукції;

6. Підтримці шляхом надання дорадчих послуг;

7. Наданні навчальних і освітніх послуг на всіх рівнях екологічного сільгоспвиробництва, включаючи переробку і реалізацію продукції;

8. Визнанні екологічного сільгоспвиробництва, як пріоритетного напрямку ведення сільського господарства на територіях з загрозливим станом охорони навколишнього природного середовища (не обмежуючи його розвиток на інших територіях) [7].

Аналізуючи ПРСТ різних країн членів ЄС, слід зазначити, що підтримка екологічного сільгоспвиробництва здійснюється в рамках програм охорони природного навколишнього середовища. Це деякою мірою дозволяє компенсувати нижчі виплати по інших програмах підтримки аграрного сектору порівняно з конвенційними сільгоспвиробниками. Виплати екологічним сільгоспвиробникам в більшості випадків є недостатніми для компенсації втрат та ризиків, зниження врожайності і дохідності, особливо в перехідний період.

Європейські країни для підтримки екологічних сільгоспвиробників використовують дві стратегії:

1. Гарантована підтримка всіх екологічних сільгоспвиробників як в перехідний період так і після нього.

2. Значна різниця фінансової підтримки між конвенційними і екологічними сільгоспвиробниками з метою заохочення їх переходу на екологічно чисті технології.

Фінансова підтримка екологічних сільгоспвиробників в різних країнах ЄС має свої особливості:

1. Однакова сума доплат для господарств, які переходять на екологічне сільгоспвиробництво як в перехідний період так і після нього (табл. 1);

2. Вища сума доплат в перехідний період і менша після сертифікації господарства, як екологічного;

3. Фіксована виплата на сертифікацію та відсутність виплат в

перехідний період та після нього (Голландія з 2005р.).

В Голландії виплата на сертифікацію господарства, як екологічного є фіксованою і складає 650 євро/господарство. Крім цього передбачена спеціальна фінансова підтримка екологічних господарств через надання зелених кредитів та зменшення бази оподаткування доходів господарства на величину інвестицій в розвиток екологічного сільгоспвиробництва. По різному підходять країни до компенсації витрат на проведення сертифікації екологічних господарств. Компенсація витрат на сертифікацію передбачена в Бельгії, Німеччині, Іспанії, Італії, Литві та Голландії. В деяких країнах діють наступні механізми компенсації:

а) збільшені виплати в перехідний період (Болгарія, Греція, Великобританія, Латвія);

б) підтримка здійснюється в рамках програми 132 (системи якості) Австрія, Польща, Словенія;

в) без компенсації витрат на сертифікацію: Чехія, Естонія, Португалія, Люксембург;

г) сертифікація безплатна - Данія.

Таблиця 1

Фінансова підтримка екологічного сільгоспвиробництва в окремих країнах ЄС(сільгоспугіддя євро/га)

Країна	2004/2005 р.		2007 р.	
	Перехідний період	Пост перехідний період	Перехідний період	Пост перехідний період
Австрія	327	327	285	285
Чехія	110	110	155	155
Фінляндія	147	147	234/374	234/374
Франція	366	183	200	100
Угорщина	178	127	182	126
Литва	416	416	215	215
Польща	149	131	216	203
Швеція	151	151	144-244	144-244
Англія	261	44	353	90

Джерело [8].

Таким чином, розвиток екологічного сільгоспвиробництва в країнах ЄС здійснюється в рамках Програми Розвитку Сільських Територій і одержує фінансову підтримку, як зі сторони ЄС так і з боку національних урядів. В країнах нових членах ЄС значна питома вага фінансових ресурсів надається з бюджету ЄС, що зумовлює динамічний ріст числа екологічних господарств, переробних

підприємств та ринку екологічно чистих продуктів харчування. Характерною особливістю є фінансування розвитку екологічного сільгоспвиробництва в рамках програми з охорони природного навколишнього середовища. Тобто екологічне сільгоспвиробництво розглядається в більшій мірі як вагомий фактор збереження навколишнього природного середовища та механізм реалізації стратегії сталого розвитку аграрної сфери.

Джерела

- 1 <http://www.un.org/apps/story>
2. <http://www.fao.org/docrep/014/am859r/am859r01.pdf>
3. <http://www.fibl.org>.
4. Корелеска Е. Стан і перспективи розвитку ринку екологічних продуктів у період світової економічної кризи / Е. Корелеска // Журнал Європейської економіки Том 9 (№2) С.156-167.
5. Черевко Г.В. Консолідація земельних угідь у сільських регіонах як чинник їх розвитку: досвід Польщі / Г.В. Черевко // Економіка АПК.-2012.-№11.-С.93-99.
6. Власов В.І. Сільське господарство Польщі після вступу до Європейського Союзу / В.Власов., М. Оніщук., О.Овсянніков. // Економіка АПК.-2005.-№12.-С.117-123.
7. <http://ec.europa.eu/agriculture / rurdev / index pl / htm>
8. Hrbalova et al. 2005; Tuson et al., 2005 ;Nieberg 2007.